

Vözet Hábráchá – Ezek az áldások

Vözet Háböráchát Hetiszakasz tartalma וזאת הברכה

Szukkotkor és Smini Áceretkor a 3Mózes 22-23-ból, a 4Mózes 29-ből valamint az 5Mózes 14-16-ból vesszük tórai olvasmányainkat. Ezek a tórai szakaszok részletezik az Örökkévalóval kötött szövetségünkről való ünnepi megemlékezéseinknek a zsidó naptárban „kijelölt időpontjai”-val kapcsolatos törvényeket; valamint szót ejtenek a szukkában (ágakkal fedett kunyhóban) lakás és a szukkoti „Négy Fajta” meglengetésének micvájáról; a jeruzsálemi Szentélyben meghozandó szukkoti áldozatokról; és a kötelezettségről, hogy minden zsidó évente háromszor, a három zarándokünnep – Peszách, Sávuoat és Szukkot – alkalmával felutazzon a Szentélyhez „hogy lásson és láttassék az Örökkévaló színe előtt”.

Szimchát Torákor (a „Tóra örömnepén”) befejezzük, majd rögvest újra el is kezdjük a Tóra szakaszonkénti felolvasásának éves ciklusát. Először felolvassuk Vözet hábráchá hetiszakaszát, amely felsorolja az áldásokat, amelyekben Mózes részesítette halála előtt Izrael mind a tizenkét törzsét. Mintegy visszhangozva azokat az áldásokat, amelyekben öt nemzedékkal korábban Jákob részesítette tizenkét fiát, Mózes kijelöli minden egyes törzs számára annak személyre szabott szerepét Izrael közösségén belül. – 5Mózes 33.

Ezt követően arról olvasunk a hetiszakaszban, hogy Mózes felmegy a Nebó hegyre, és a hegycsúcsról széttelint az Ígéret Földjén. „És meghalt Mózes, az Örökkévaló szolgája ott Móáb országában az Örökkévaló parancsa szerint... és senki sem tudta sírját egész e mai napig.” – 5Mózes 34:1–9.

A Tóra a következő tanúvallomással zárul: „És nem támadt próféta többé Izraelben olyan, mint Mózes, akit az Örökkévaló ismert színről-színre... és mind abban a hatalmas cselekedetben és nagy félelmetességben, amit Mózes végbe vitt egész Izrael szeme előtt.” – 5Mózes 34:10–12.

Azt követően, hogy befejeztük a Tóra utolsó hetiszakaszának olvasását, rögvest el is kezdjük újra azzal, hogy felolvassuk Mózes első könyvének első fejezetét (ez a következő szombati hetiszakasz eleje), amely leírja hogyan teremtette meg Isten a világot hat nap alatt, majd hagyta abba a munkát a hetedik napon – amelyet megszentelt és megáldott, mint a pihenés napját. – 1Mózes 1:1–2:3.

מועדים לשמחה

Hetiszakasz: Vözot Hábráchá (וזאת הברכה)

Két olyan zsidó ünnep van, amikor egymás után mondjuk a lechájimokat: purim és Szimchát Tóra. Vajon mi a közös ebben a két ünnepben és miért éppen e két alkalommal öntünk fel a garatra?

A Tórában nem szerepel szimchát Tóra nevű ünnep. Mózes, Sámuel próféta vagy éppen Salamon király sohasem hallotta ezt a nevet, ők a Tórában szereplő kifejezést ismerték: smini áceret, azaz az ünnepi gyülekezés nyolcadik napja, hiszen ez a nyolcadik nap szukot első napjától számolva. Egykor a tóratekerckekkel folytatott körtánc is ismeretlen volt, ma azonban ez a szokás. Vajon mi ennek az oka? A Tórát nem ekkor, hanem sávuotkor kaptuk, mint az köztudott. Az öröm oka, hogy ezen a napon fejezzük be az éves tóraolvasást. Ha egy zsidó egy talmudi traktátus vagy valamilyen nagyobb lélegzetű tanulnivaló végére ér, ünnepséget, szijumot rendez. Még inkább így van ez, amikor az egész zsidó nép az egész világon egyszerre ér a Tóra végére. Ha valami, akkor ez igazán illő alkalom az ünneplésre. Érdekes, hogy ez a hagyomány mégis csak viszonylag későn alakult ki és egykor nem ismerték.

Eredetileg két szokás élt a tóraolvasással kapcsolatban: az izraeli és a babilóniai. Izraelben csak a hetiszakasz egyharmadát olvasták fel szombatanként. Így tehát három hét telt el, mire befejezték az első hetiszakaszt, a Börésitet és csak ezután kezdtek neki a Noách szakasznak. (**Rámbám, Az ima törvényei 13:1**). A teljes Tórát így három és fél év alatt fejezték be. Feltehetően ők is megünnepelték e jeles pillanatot, ám ez nem kapcsolódott smini áceret-hez vagy más ünnephez. Babilóniában ezzel szemben az volt a szokás, hogy smini áceret után kezdik el olvasni előlről a Tórát és minden szombaton egy teljes, egész szakaszt olvasnak fel. Így a következő smini áceret második napján értek a végére, és ezt meg is ünnepelték. Ezért lett e napnak a későbbiekben saját neve: szimchát Tóra, a Tóra öröme. A ma ismert ünneplés viszonylag új keletű, de a gyökerei Babilóniába nyúlnak vissza. Izrael földjén továbbra is a hároméves ciklust folytatták. A XIII. században élt nagy zsidó világutazó, Tuledai Binjámin az jegyezte fel „**Mászától Binjámin**” címmel megjelent útnaplójában, hogy Egyiptomban két zsinagógát látott. „Az egyikben az Izraelből, a másikban a Babilóniából bevándorolt zsidók imádkoztak és más szokás szerint olvasták a Tórát. A babilóniaiak olyan felosztásban olvasták a hetiszakaszokat, mint ahogyan az Spanyolországban szokás, ahol minden évben a Tóra végére érnek. Az Izrael földjéről bevándoroltak azonban nem így tesznek, hanem három hét alatt olvasnak fel egy hetiszakaszt, és ezért három év alatt olvassák végig az egész Tórát”. Mindebből világos, hogy hét-nyolcszáz évvel ezelőtt két párhuzamos szokás szerint folyt a tóraolvasás. Érdekes, hogy a babilóniai szokás terjedt el végül a világ minden zsidó közösségében, még Izrael földjén is. Emellett még számos egyéb, Babilóniából eredő szokás is meghonosodott a különböző közösségekben. Ismeretes, hogy kétféle Talmud létezik: az egyiket Izrael földjén szerkesztették, ezt Jeruzsálemi Talmudnak nevezzük, a másikat pedig Babilóniában, ez a Babilóniai Talmud. Ez utóbbi az, melyet a jesivákban és tanházakban tanulnak elsősorban, a Jeruzsálemi Talmudot csak különlegesen képzett emberek veszik elő. A törvénykódexek is a Babilóniai Talmud döntvényeire támaszkodnak. Egykor nagy harc dúlt a két Talmud bölcsei között azon, hogy melyikük véleménye legyen a döntő a végső törvény megállapításánál. Az izraeli rabbik arra hivatkoztak, hogy ők képviselik az egykori Szánhedrin folytonosságát, a babilóniaiak pedig úgy érveltek, hogy miután a zsidó népet száműzték hazájából, az isteni dicsfény elhagyta Jeruzsálemet és Babilóniába költözött. Végül a babilóniai döntvények és szokások terjedtek el a világban szétszórta zsidó közösségekben.

Szimchát Tóra hagyománya tehát a száműzetésben, Babilóniában fogant. Nem is szerepel a Tórában, de még a próféták könyveiben sem. És éppen ez az egyik oka annak, hogy annyira vidámak vagyunk ezen a napon, hiszen a száműzetés minden megpróbáltatása ellenére nemcsak, hogy nem csökkent az ünnepeink száma, hanem még növekedett is, szimchát Tórával és purimmal. Ez a jellegzetesség az, ami összeköti ezt a két ünnepet, hiszen mind purim, mind pedig szimchát Tóra a száműzetés sötétjében alakult ki. Ez az oka annak, hogy éppen ezen a két ünnepen mondunk annyi lechájimot, mert ekkor ünnepeljük a zsidó nép győzelmét a száműzetés felett. A nehéz idők ellenére egyetlen ünnepünk sem veszett a feledés homályába, sőt, még további ünnepekkel gazdagodtunk!

Chaim Shaul Glitzenstein rabbi

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Smini Áceret és Szimchát Tóra

Az őszi ünnepek sorában ezek az utolsó ünnepnapok. **Smini áceret** és **szimchát torá Izraelen** kívül két egymást követő napra esik, **Izraelben** azonban egy napon, közvetlenül a **szukkot** vége előtt, **hosáná rábát** követően tartják.

A **Szentély** idejében, **szukkot** ideje alatt, hét napon át mutattak be áldozatokat a világ népeinek nevében is. A nyolcadik nap (**innen a smini, vagyis nyolcadik szó**) azonban csak a zsidóké, ilyenkor csak a saját áldozataikat mutatták be. **Smini áceretkor a szukkoti sátrakból** visszaköltözünk a házba (**van olyan szokás, mely szerint Izraelen kívül még a szukkában ülnek smini áceretkor délutánig, de nem mondanak rá áldást**).

Ezen a napon hangzik el a zsinagógákban a „**tfilát hágesem**”, az **esőt kérő ima** is, bár a mindennapi imádkozásba csak nagyjából két héttel később, **chesván** hónap hetedik napján toldjuk be az esőt kérő imát. **Szalonikiben** ismert volt egy **ladino** nyelvű dal, melyet az asszonyok énekeltek otthon, és amelyben esőt kértek a földre. A zsinagógai imádkozásnak része a **mázkir** vagy más néven **jizkor** ima is, melyet az elhunyt családtagokért mondanak bizonyos ünnepnapokon. **Smini áceret** munkatilalommal járó ünnep. A szombattól eltérően azonban szabad az előző napon meggyújtott lángról vett tűzön főzni, és az ehhez kapcsolódó munkálatokat elvégezni, valamint szabad közterületen tárgyakat vinni. Minden más munka tiltott. Az ünnepi lakomákon kerek **bárcesz (kalács)** kerül az asztalra, amit az év során utoljára mézbe mártunk só helyett. Az emberek így köszöntik egymást: **chág száméách – boldog ünnepet**.

A nap másik aspektusa **Szimchát Torá** – a Tóra örömnépe, melyet a **Bávelben (Babilóniában)** élő bölcseink adtak hozzá **Smini Áceret** második, csak **Izraelen** kívül megtartott napjához. **Bávelben** vezették be ugyanis a **Tóra** évenkénti felolvasását (**Izraelben háromévente fejezték be**). Ezen a napon olvassák fel a **Tóra** utolsó fejezetét, és rögtön utána újra is kezdik a felolvasást az első fejezettel, a teremtés történetével. Ez a szokás az örök körforgást mutatja, és arra emlékeztet, hogy a **Tóra** tanulmányozása soha nem áll meg: ahogy befejezzük, azonnal újra is kezdjük. A **XIII. századi Spanyolországban** élt **Dávid Ábduráhám** rabbi így fogalmazta meg e szokás lényegét: „**Az ok, amiért újra kezdjük a felolvasást a teremtés történetével az, hogy amint kiérdemeltük, hogy befejezzük a Tórát, úgy érdemeljük ki, hogy újra is kezdhessük.**”

Aki a legutolsó részt olvassa fel a **Vezet hábráchá** hetiszakaszából, az a **chátán torá**, azaz a **Tóra** vőlegénye, aki pedig az elsőt a **Börösit** szakaszából, az a **chátán börösit**, azaz a **Börösit** vőlegénye címet kapja. A cím tulajdonosainak illik rövid időn belül **ki-dust** adniuk a zsinagógában.

Oláh János zcl: Szimchát Tórá - A Tóra örömnépe

Smini Áceret, tehát a **Szukkotot** követő nap után, **tisri hónap huszonharmadikán** ünnepeljük (csak a diaszpórában, mert Izraelben a smini áceretet és a szimchát Tórát egyazon napon, **tisri huszonkettedikén tartják!**) a **Szimchát Tórát**, a Tóra örömnépeét.

Ez az ünnep nem Tóra-i, de még csak nem is Tanah-i eredetű, hanem jóval későbbi, mert csupán a IX. századtól kezdve kezdte megünnepelni a régi Babilónia területén élő zsidóság e napot, ahol a Tóra ma is használatos **54 hetiszakaszra (szidrá)** történő beosztását készítették. (Izrael földjén ugyanis három év alatt olvasták fel a Tórát és azt **156 szidrára osztották fel.**)

A Tórát jelenleg is egy év alatt olvassuk fel a zsinagókban hétfőn, csütörtökön és szombaton. (Olvassunk belőle még bizonyos böjt-, emlék- és ünnepnapokon is). Ezért a Tórát **szidrákra** osztották be, minden hétnek megvan a maga **heti szidrája (párását hásávuá)**, amit olvasunk (**közkeletű jiddis szóval: lejnolunk**). **Szimchát Tóra** napján érünk az olvasás végére, ekkorra olvastuk végig az egész Tórát, de rögvest újrakezdjük, ezzel is szimbolizálva, hogy a Tóra tanulása sohasem szűnik meg. Így egy vég nélküli körforgás jön létre, jelképezvén az örökre szóló kapcsolatot a zsidóság és szent könyve, a **Mózes** által írásba foglalt Tóra között.

Mivel ez az ünnep a **Tórához** kapcsolódik, a Tóra felolvasásának helye pedig hagyományosan a zsinagóga, az ünnep szokásai, hagyományai is e helyhez kötődnek. A leglátványosabb, legszínesebb szokások egyike a **zsinagógai körmenetek (hákáfot)**. Ilyenkor az összes **Tóratekereszt** kivesszük a **frigyszekrényből** és énekelve, táncolva **hétszer körbeviszük** a zsinagógában. A gyerekek zászlókat lengetve kísérik a körmenetet, az asszonyok, lányok cukrokat dobálnak, általános öröm „**lengi be**” a zsinagógát.

Némely közösségben szokás a **Tórák** helyére, a **frigyszekrénybe (áron hákodes)** gyertyát állítani, mert: „...a Tóra fény” (**Példabeszédek VI,23**). Az ünnepen **három Tóratekeresztből (széfer Torá)** is olvasunk. **Az első Tórából M.V. könyv XXXIII. fejezet első mondatától a könyv befejezéséig; a második Tórából M.I. könyv első mondatától a II. fejezet 3. mondatáig; míg a harmadik Tórából M.IV. könyv XXIX. fejezet 35. mondatától a XXX. fejezet első mondatáig terjedő részeket. A háftára: Jehosúa I,1-18 mondatai, melyek közvetlen folytatásai a Tóranak. E prófétai rész olvasásával is jelezzük, hogy noha Mózes meghalt, műve és küldetése örökérvényű és munkájának folytatása az utódok feladata.**

Akit a Tóra befejezéséhez felhívással (**álíjá**) megtiszteltek azt a **Tóra vőlegényének (chátán Torá)**, akit a Tóra újrakezdéséhez hívtak fel, azt a kezdet **vőlegényének (chátán berésit)** nevezzük, mivel a hagyomány szerint a Tóra a **menyasszony**, a zsidóság pedig eljegyezte magát a **Tórával**, ezért szükségesek a vőlegények. Van még egy harmadik vőlegény is, akit a befejező prófétai rész felolvasásával tiszteltek meg, ő a **chátán máftir**. Szokás, hogy a vőlegények egy lakomán (**eljegyzési lakoma**) látják vendégül a rokonságot (**a zsidókat**).

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Oláh János zcl: Szimchát Torá - A Tóra örömnépe

Ezen a napon az összes „**rokant**” szokás megtisztelni azzal, hogy **áliját** kap, még azok a fiúk is, akik nem töltötték be a tizenharmadik életévüket, vagyis nem nagykorúak és nem volt még **bár-micvájuk**.

Ekkor minden gyermeket egyszerre fölhívják a **Tórához**, **tálitot** tartanak a fejük fölé, és egy felnőttel egyszerre mondják az **áldást (bráhá)**, így mindenkinek része van a nagy megtisztelésben, a **Tóra** olvasásához történő felhívásban.

Mikor az olvasásban a **Tóra** végéhez érünk, hasonlóan, mint az egyes **Tóra-i** könyvek olvasásának befejezésénél, a zsinagógában jelenlévők felállnak és hangosan mondják: **HÁZÁK, HÁZÁK, VENITHÁZÁK!** (Légy erős, légy erős és erősítsük egymást!)

Az ünnepet követő nap elnevezése az **iszru hág**. A **jeruzsálemi Szentély** fennállásának idejében e napnak félünnepi jellege volt, ugyanis a **békeáldozatból (zeváh selámim)** még ezen a napon ehettek a **kohaniták** és az áldozatok bemutatói is (**M.III. VII,16**).

A **háftárában**, **Jehosúa** könyvében olvassuk e fontos tanítást: „**Csak légy bátor és igen erős, hogy vigyázz és mindent ama törvény szerint cselekedjél, amelyet Mózes, az én szolgám szabott elődbe: attól se jobbra, se balra ne hajolj, hogy jó szerencsés lehess mindenben, amiben jársz! El ne távozzék e törvénynek könyve a te szádtól, hanem gondolkodjál arról éjjel és nappal, hogy vigyázz és mindent úgy cselekedjél amint írva van abban, mert akkor leszel jó szerencsés a te utaidon és akkor boldogulsz. Nemde megparancsoltam neked: Légy bátor és igen erős, ne ijedj meg és ne rettegj, mert veled van az Ő.való, a te I.tened, bármerre jársz is.**” (**Jehosúa I,7-8**)

10 – legalább 10 tefách magasságú (kb 80 cm) magas kell, hogy legyen a szuká. A tefách, vagyis a tenyér tulajdonképpen négyujjnyi méretet, kb. 8 centiméternyit jelöl. A háláchá 10 tefáchban határozza meg azt a magasságot, mely már elegendő ahhoz, hogy egy építményt szukának használjanak.

MEGHÍVÓ!!!

SZIMCHÁT TÓRA HALVACSORA

Október 7-én, szombat este a Tóra-i körmenetek befejeztével zsinagógánkban tartjuk a szokásos halvacsorát, amelyre a három cházán mindenkit szeretettel vár!

Raj Tamás:

Bibliaiskola

A szám és a számrendszer a Bibliában

A bibliai héber nyelv két szót használ a szám fogalmára, s mindkettő gyökét igeként is használja a számolásra:

1. **A miszpár szó bármely szám lehet, gyöke, a már korábban tanult szafar, vágni, (könyvet, levelet) írni és számolni jelentéssel bír.**
2. **A minján szó viszont mindig meghatározott, illetve kerek számot fejez ki. S éppen itt a bökkenő, hogy mi volt a kerek szám az ókori hébereknél, vagyis - más szóval - milyen számrendszert használtak?**

Mielőtt erre válaszolnánk, megállapíthatjuk, hogy mindkét fent említett ige nagyon korán, már a **Szentírás** legrégebbi szövegeiben előfordul. **Jákob** például (fiaival vitatkozva) még arról panaszkodik, hogy népe „igen kisszámú” (mté miszpár, **Mózes I. könyve, 34. fejezet**), **Bileám** áldásában (**Mózes IV könyve, 23. fejezet**) viszont már azt olvashatjuk, hogy „**ki tudná (pontosan!) megszámolni Jákob porát**”, tehát Izrael sokaságát. (Ez utóbbi helyen a másik héber igével, maná, találkozhatunk.)

Az egyetemes művelődéstörténetből tudjuk, hogy **Babilóniában** a hatos (tizenkettes), **Egyiptomban** a tízes számrendszer volt általános. Mindkettőnek van misztikus alapja, hiszen a hatos az első három szám összege (és szorzata), míg a tíz az első négy szám összeadásával keletkezik. Úgy tetszik, az ősi zsidók mindkettőt ismerték és minden bizonnyal használták is, hiszen **Babilóniából** érkeztek **Kánaánba**, és sok időt töltöttek **Egyiptomban**. Mégis, a (a tízes szám után összetetté váló) ősi héber számnevek elárulják, hogy a tízes rendszer bírt elsőbbséggel: **eszer, áhát-eszré, stém-eszré (= 10, 11, 12)**. Így van ez a magyarban is: **tíz, tizenegy stb.** A nyugat-európai nyelvek többsége azonban csak **tizenkettő** után vált. **Németül** például: **elf, zwölf, dreizehn, angolul: eleven, twelve, thirteen stb.** A héberben a nagy számok is a tízes többszörösei: **méá (= száz), elef (= ezer)**, míg a tízezer (**revava**) egyszerűen sokaságot jelent.

Hogy a tízet érezték a **héber Biblia** korában kereknek, mi sem bizonyítja ékebben, mint hogy a zsidó **Szentírás** történeteiben egyébként gyakorta használt tizenkettő kivétel nélkül, mindig tízre és kettőre oszlik. Így például **Jákob tizenkét fia** közül kettő a kedvenc, **Ráhel** gyermekei, a **tizenkét kém** közül csupán kettő biztatja, a többi elkesezíti és fellázítja a népet. **Salamon** halála után a kettéosztott országban **Jerobeám** tíz törzset csatol el, míg **Jeruzsálem** mellett ketten **Juda** és **Benjámín** maradtak meg, és bízvást sorolhatnánk tovább.

Hasonlóképpen lekerekednek a tizenkettes szám többszörösei is: a **Tóra** görög fordítására (a **Septuaginta** elkészítésére) az **egyiptomi** uralkodó — úgymond - minden törzsből hat-hat tudóst hozat **Jeruzsálemből Alexandriába**, összesen tehát hetvenkettőt. A hagyomány mégis **Hetvenes** fordításról beszél. (A mű görög eredetű neve is éppen a **hetvenes számra utal.**)

Raj Tamás:

Bibliaiskola

Hasonló a helyzet a **bibliai „nemzetségtáblában”** (Mózes I. könyve, 10. fejezet) szereplő, az ókorban ismert **70 nyelvvél**, amelyről — ha utánaszámolunk — kiderül, hogy valójában hetvenkettő. S hadd tegyük hozzá: „**Jákob fiai**”, akik **Egyiptomba** jöttek, valóban **hetvenen** voltak, de közéjük számít **Efráim és Menáse, József fiai**, akik **Egyiptomban** születtek.

Nem kell tehát meglepődnünk, hogy a **minján** szó (különösen **manapság**) általában tízet tesz, s hogy már csak a tízes számrendszer miatt is kellett kialakulnia annak a zsidó szokásnak, amely a vallási közösség minimális számát legalább tíz felnőtt férfinak határozza meg. A **minján** (így nevezik) eredetére persze a hagyomány **bibliai** magyarázatot is talált. Az egyik vélemény szerint a tíz, rossz hírt hozó kém okán beszélhetünk **minjánról**, hiszen maga az **Örökkévaló** nevezi őket „gonosz gyülekezetnek”. Mások viszont **Jákob** áldásában fedezik fel az első **minjánt**, amikor az örökségéből (**erőszakosságuk miatt**) kizárt **Simonnak és Lévinek**, azt kívánja az ősapja, hogy a „**gyülekezetben**” ne vegyenek részt, mivel ő itt a tíz testvér körére gondol.

Az ókori ember a páratlan számokat szerencséseknek, a párosokat szerencsétleneknek tartotta. (A **szicíliai görög matematikus és vallásalapító, Püthagorász** hímnemű és nőnemű számokról is beszélt.) A **kabbalista** hagyomány a páratlan számokban újító-előremutató, a párosokban rendteremtő-elrendező erőt vél felfedezni: figyeljük meg ennek az ősi felfogásnak a nyomait a teremtéstörténet páros és páratlan „**napjainak**” viszonylatába.

Különösen a páratlan prímszámok voltak kedveltek a régiek szemében: a **hármás**, az **ötös** és a **hetes**. Nem véletlen, hogy például **Áron** áldásának **három bibliai** mondata (**Mózes IV könyve, 6. fejezet 24-26. vers**) pontosan **3, 5, és 7** szóból áll. A szombatnapról szóló **bibliai** idézet (**Mózes I. könyve, 2. fejezet 1-3. vers, egyúttal a hagyományos zsidó boráldás, a kiddus**) félmondatokra tagolt szövegének szavainak száma a következő: **5, 7, 7, 7 és 9**. A számok növekvő sora egy ősi zsidó hagyományra épül, amelyet a **hanukai lángok** gyújtási rendjével kapcsolatban a **Talmud** így fogalmaz meg: „**A szentség dolgában mindig csak emelkedni szabad, és soha nem szabad csökkenni!**”

A héber számnevek még érdekesebb, ősi titkokat rejtenek. Az egyes szám (**áhát vagy ehád**), akárcsak az **Isten (ÉI, Elohim, Adonáj)** és az ember (**Adám, is-isá, sőt enós**) szavai, mind az első **héber** betűvel, az **aleffal** kezdődnek! A kettes szám az emberpárt szimbolizálja, számnevében (**stájim**) az utolsó két héber betű találkozik. A hármás szám a gyermeket, a hatos a világot jelképezi: mindkét számnévben két sin betűt, az általunk tárgyalt **Sadáj** rövidítését látjuk, a hármás nevében (**sálos**) még egy **lamedet** is, a tanulás szimbólumát. A tízes — korábban megbeszéltük — **Isten** szimbóluma, ennek fele, az ötös Isten jelenlétét jelképezi. A négyes a családot, a hetes az újrakezdést jelképezi, a hetes számneve (**sevá**) mintha a hármás és a négyes összeadásából keletkezett volna. A hét, mint időegység, egyértelműen zsidó találmány: a **Szentírás** és a zsidó vallási gyakorlat révén terjedt az el, akárcsak a heti munkaszüneti nap, szerte a világon. A hetes szám (**sevá, a talmudi irodalomban röviden sev**) és a szombat (**sabat**) is rokonai egymásnak a héber nyelvbe.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

AZ ÖTÖDIK KÖNYV

Miért nem léphetett Mózes az Ígéret Földjére? Erre a kérdésre sok bölcs **Tóramagyarázó** kereste a választ, de senki sem tudott igazából felelni rá. Leragadtak a **Meribáh** vizénél:

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez és Áronhoz: Mivel nem hittetek bennem, hogy megszenteljek engem Izrael fiainak szeme előtt, ezért nem viszitek be ezt a gyülekezetet az országba, melyet nekik adok.”

Mózes sorsa már rég el volt döntve. Izrael népét bárki be tudta volna vezetni az **Ígéret Földjére**, ha az **Örökkévaló** segíti őt, hiszen eddig is mindig az **Ő** segítségével érték el a harci sikereiket. A **Tóra** ötödik könyvét viszont csak egy ember volt képes megírni, ez az ember **Mózes** volt. Képzeljük el, ha **Mózes** vezeti a népet a honfoglaláskor, előtte minden gondolata a stratégiával foglalkozik. Eszébe sem jut visszaemlékezést írni. Négykötetes, hiányos, maradt volna a **Tóránk!** Ezért döntött úgy az **Örökkévaló**, hogy **Mózes** írja csak meg az ötödik könyvet, majd miután végzett vele, száz-húsz éves korában fejezze be a földi pályafutását, előtte megpillantva az új hazát, ahová Józsuá vezeti be Izrael népét. Kezdődjön most a **Tóra** ötödik könyve **Mózes** visszaemlékezése életének utolsó negyven esztendőjére, követve a három beszédét.

ELSŐ BESZÉD 1.

Moáb országában, a **Jordán** túlsó partján, a vándorlás negyvenedik évének tizenegyedik hónapjában **Mózes** megírta, majd felolvasta emlékiratát **Izrael** népének, akik köré sereglették, és néma csendben hallgatták. Elmondta az **Örökkévaló** ígéretét az új hazáról:

„Lásd én elétek adtam az országot, menjetek be, vegyétek birtokba az országot, amelyről megesküdött az Örökkévaló őseiteknek, Ábrahámnak, Izsáknak és Jákobnak, hogy nekik adja és magzataiknak utánuk.”

A következőkben elmondta, hogy túlságosan megsaporodott Izrael népe, és ő már nem bírta egymaga intézni egyes bajos dolgaikat. Kinevezett kisebb nagyobb vezetőket, akik feleltek a beosztottaikért. Egyetlen szóval sem említi meg az apósát **Jitrót**, akitől ez a javaslat származik, úgy tesz mintha a saját ötlete lett volna. Hiába ő is csak egy ember.

Egy nagy ugrással ismerteti a kémek történetét:

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

„És odaléptetek hozzám mindannyian és mondtátok: Hadd küldjünk férfiakat magunk előtt, hogy kikémléjék számunkra az országot. Jónak tetszett szememben a dolog és vettem közületek tizenkét férfiút, és útnak eredtek.”

A nép azt sem tudta, hogy hol vannak, valójában az **Örökkévaló** adta ki a parancsot **Mózesnek**. Szokása szerint **Mózes** erre másképpen emlékezett, mint ahogy az a valóságban történt.

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez, mondván: Küldj férfiakat, hogy kikémléjék Kánaán országát, amelyet én Izrael fiainak adok.”

A végére már tisztán emlékezett:

„Nem fogja látni egy sem ez emberek közül, e gonosz nemzedék azt a jó országot, amelyről megesküdtem, hogy őseiteknek adom; kivéve Kálébet és Józsuát.”

Kitalált egy történetet, amelyben ő is ki lesz tiltva az **Ígéret Földjéről**, és ezért minden alap nélkül **Izrael** népét okolja:

„Reám is megneheztelt az örökkévaló miattatok, mondván: Te sem fogsz oda bemenni.”

Erről egyetlen szó sincs a **Tóra** negyedik könyvében, ahol részletesen le van írva az egész történet. Mindez csak **Mózes** kitalációja. Folytatva a beszédét elmondja, hogy a tiltása ellenére harcba szálltak az **Emori** ellen és hatalmas vereséget szenvedtek, mert a saját fejük után mentek és az **Örökkévaló** segítségével nélkül kezdték meg a harcot.

Következett a találkozás **Ézsau** népével, ahol az örök ellenség nem engedte őket keresztülvonulni az országukon, ezért hatalmas kerülőt kellett tenniük nagyon nehéz terepen. Most hallgattak az **Örökkévaló** szavára, és nem harcoltak **Ézsau** leszármazottjaival, hanem tovább vonultak, ezért megkapták a segítséget az **Örökkévalótól**. Sorra egymás után hódították meg az újukba kerülő országokat.

Mózes mindenáron szeretett volna bemenni az országba, amit **Izrael** fiainak szánt az Örökkévaló, ezért ismét kérte, hogy változtassa meg a szándékát:

„És esdekeltem az Örökkévalóhoz abban az időben mondván: Uram, Örökkévaló! Hadd keljek át, kérlek, és hadd lássam azt a szép országot. De haragra lobbant ellenem az Örökkévaló miattatok és nem hallgatott meg; és szólott hozzám az Örökkévaló: Elég legyen! Ne szólj hozzám többé ebben a dologban.”

Mózes itt is a népet okolja, eszébe sem jut az, hogy saját hibája miatt nem léphet az **Ígéret Földjére**.

Daniel Tarr:

A kabbala története

XIII. rész

Az ősi időkben a **Napot**, mint meghaló és újjászülető Istent tisztelték. Azóta az ember sokat fejlődött, felismerte azt, hogy nem a **Nap** az, ami felkel és lenyugszik, csak a **Föld** forgása engedi egyszer látni és máskor nem látni a Fényt.

E régebbi korszakban még nem nyílt módja az embernek felismerni saját **Tipheret**-jét, a **Napban** nem önmagát, hanem **Istent** látta. Most érkezett el az idő arra, hogy felismerjük, a Nap örökös ragyogását és magunkban is létrehozzuk a tökéletességet.

Ha a **Földről** tekintünk a **Nap** felé azt **Istennek**, **Keter**-nek láthatjuk, ám éjszaka kell ahhoz, hogy észre vegyünk a többi csillagot, amik szintén ott ragyognak az égbolton. Ezek az újabb Napok -mint hatalmas ego-k- mind összeolvadásra várnak.

A **Nap** nem akar harcolni, már az összeolvadásra vár. Ahhoz, hogy mindenkit magába fogadhasson vagy mindenkire hatni tudjon egyre nagyobbá kell válnia. Ki kell tolnia ego-határait azért, hogy távol tartson minket magától és szabadon létezessen, ami azt eredményezi, hogy **Fényessége** egyre növekszik, és mi csodáljuk, mint **Keter**-t és hozzá hasonlóvá akarunk válni.

Harcolni akarunk vele, vagy tanítást (**példát**) várunk tőle, hogy összeolvadhassunk, ám ezzel mindig megzavarjuk a Létezését. Tanítania kell bennünket, hogy egyszer összefoghassunk és küzdhessünk együtt egy nagyobb ego ellen, az ellen, akit a **Nap** „hasán” lévő lyukban láthatunk meg először, és akit majd szintén zavarni fogunk a **Létezésben**.

A **Binah** megértése által felismerjük a **Chokmah** szefirát. Az **Én** vagyok a **Föld (test)**, **Én** vagyok **Minden (ego)** állapotából a **Binah** éjszakája döbbsent rá arra, hogy van rajtunk kívül más is és megjelenik a Nem **Én (újabb ego-k)**. Felismerjük, hogy a **Nap (ego)** nem **Isten** és a **Föld (test)** nem a **Minden**. Elfogadjuk mások létezését, nem harcolunk többé.

Helyére tesszük a **Napot** a **Tipheret**-be, a **Földet** a **Malkhuth**-ba és máris feljebb lépünk. A **Daath** egy újabb fátyla lebbent fel a szemünk előtt és megjelent előttünk egy újabb elérendő **Keter**.

Kabbalah, az önmegismerés eszköze

A modern **Kabbalah** már nem elsősorban az ősi szövegek tanulmányozására, a **gematriára**, **notarikonra**, és a héber ábécére helyezi a hangsúlyt. Sokaknak ezek a technikák, módszerek segítenek megérteni a **kabbalisták** gondolkodásmódját, ám önmagukhoz nem kerülnek közelebb, mivel hiányzik maga a gyakorlat a mindennapi életben.

Daniel Tarr:

A kabbala története

XIII. rész

Az **Életfa** tanulmányozása, a tarot lapjainak az ösvényekkel való összefüggései, az isten és angyalnevek ismételtetése sem mindig vezet eredményre, hiszen az információ bármilyen technikával elérhető, de ha nincs mögötte megértés, azaz a beérkező adatok rendszerezése, kiválogatása, akkor a tanuló képtelen továbblépni, azaz az energiát beépíteni a mindennapi életébe.

Az **Életfa** elsősorban térkép, ami megmutatja, hol helyezkedünk el a valóságban, milyen utakat használhatunk a tovább lépéshez, mi az, amit éppen ki kell egyenlítettünk ahhoz, hogy harmóniában legyünk a külső valósággal. A gyakorlatban felfogható akár egy polcrendszernek is, ami segít abban, hogy a beérkező információkat a megfelelő helyre tegyük, és azokhoz mindig hozzáférjünk. Ez a rend, a **Hod** szefira, vagyis maga a „könyvtár”. Bővíthetjük olvasással, beszélgetéssel, de akár tv nézéssel is, hiszen, ha valamit tudatosan megfogalmazunk magunkban a beérkező energiából, már az igény is megjelenik arra, hogy ezek az adatok bármikor hozzáférhetőek legyenek számunkra. A legjobb módszer ezek rendben tartására, ha az eddig tanultakhoz viszonyítva megállapítjuk, az adott téma melyik **szefira** megnyilvánulása.

Nem csak a saját életünkben, kapcsolatainkban, hanem pl. egy film megnézésekor vagy egy könyv elolvasásakor is megismerhetünk jellemeket, élethelyzeteket, amiket megítélünk, azaz önmagunkhoz viszonyítjuk. Ez a viszonyítás a **Geburah** szefira, amikor eldöntjük, hogy az adott személy (**szereplő**), akivel kapcsolatba kerültünk, hozzánk viszonyítva hogyan reagál le bizonyos élethelyzeteket. Ezzel gyakorlatilag vagy kizárjuk, vagy beengedjük a határainkon belülre. Aki/ami tetszik, azt „**jónak**”, azaz megtarthatónak, követendőnek fogadjuk el, ami nem tetszik, azt „**rossznak**”, vagy megváltoztatandónak tartjuk.

A tudatosítás első lépéseként meg kell vizsgálnunk azokat a dolgokat, amiket rossznak, undorítóknak, idegennek, félelmetesnek nevezünk. Ezek a **Yesod szefirában** találhatóak, az álmokkal, vágyakkal, reményekkel együtt. A **Yesod** olyan, mint egy nyílás a tudaton, egy **Kapu**, ahonnan folyamatosan áramlik az energia. A képzetlen tudat ezeket ösztönösen fogadja, sokszor rémisztőnek, vagy akár varázslatosnak, titokzatosnak, megismerhetetlennek találja. A **Geburah** ekkor még ösztönösen működik, azaz elzárja, kirekeszti azokat az információkat, amiket a **Hod** még nem képes feldolgozni.

A nem tudatosított **Hod** passzivitása folytán a **Netzah**, lép működésbe, azaz elfogadja az aktív szerepet. A tudat védekező mechanizmusa, menekülése a valóság elől arra készíti, hogy ösztönösen próbáljon ki élethelyzeteket, szerepeket, feldolgozandó érzéseket keltve ezáltal.

Folytatjuk...

TALMUDI FOGALMAK XIII. RÉSZ

גוסס

78. Goszész – Haldokló. Háláchikus értelemben az ilyen ember élőnek tekintendő, és semmi olyasmit nem szabad tenni, ami sietteti a halálát. A halálnak olyan bizonyítékát, amely olyan tanúk vallomásán alapul, akik az illetőt ilyen állapotában látták, a rabbinikus bíróság nem tekinti elegendőnek ahhoz, hogy engedélyezze a feleség újbóli férjhez menetelét.

גמר דין

79. Gömár din – ítélethozatal. A bírák által kihirdetett ítélet szavakba foglalása: „Te, X.Y., chájáv (felelős, bűnös) vagy” illetve „Te, X.Y., zákáj (ártatlan) vagy”.

גמילות חסדים

80. Gömilut chászádím – könyörületes, kedves cselekedet. Általános micva-fogalom, amelybe beletartozik, ha valaki testi, lelki vagy mindkét fajta segítségben részesít egy másik embert. Ezek közé a micvák közé tartozik a kamatmentes pénzkölcsönzés, a beteglátogatás, és a temetésen való részvétel.

גמירת דעת

81. Gömirát dáát – véleményformálás. Belső döntés, szilárd elhatározás. Ez a fogalom akkor fontos, amikor valamilyen cselekedet vagy kötelezettség törvényességével kapcsolatban kétség merül fel. Ilyen esetekben lényeges annak ismerete, hogy a cselekedet elkövetője, illetve a kötelezettség teljesítője előzőleg eltökélte-e magában, hogy a cselekedetet, illetve kötelezettséget magára vállalja. A belső döntés nélkül végrehajtott cselekedet a törvény előtt általában érvénytelen.

גרם כיבוי

82. Grám kibuj – tűz közvetett eloltása. Szombaton tilos tüzet eloltani. Ha azonban fennáll a tűz tovaterjedésének veszélye, elvégezhető olyan cselekedet, amely közvetett úton előidézi a tűz kihunyását, például vízzel töltött faedényeket szabad állítani a tűz útjába.

גרושה לכהן

83. Grusá lökohén – elvált asszony és kohén házasságának [tilalma]. A Tóra tiltja, hogy pap (kohén) elvált nőt vegyen feleségül. Az ilyen házasságból született gyermek (chálál) nem hordozója a papság szentségének. Az ilyen lánygyermek (chálálá) nem mehet feleségül paphoz, viszont a chálál szabadon választhat nem papi nők közül, és minden tekintetben apja fiának számít, eltekintve az elvesztett papi státustól. Pap és elvált asszony házassága a tilalom ellenére is érvényes. A **Bét Din** mindazonáltal kötelezi a papot, hogy váljon el az ilyen asszonytól, az asszonytól pedig megvonja a ktubá (házassági szerződés) által biztosított jogait.

EMBERBARÁT HETILAP
NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM
IMAREND OKTÓBER 1. – 31. KÖZÖTT

1.	vasárnap	SZUKKOT 2. vége:19,10	8,00	18,30	16.
2.	hétfő	FÉLÜNNEP 1.	7,00	18,15	17.
3.	kedd	FÉLÜNNEP 2.	7,00	18,15	18.
4.	szerda	FÉLÜNNEP 3.	7,00	18,15	19.
5.	csütörtök	FÉLÜNNEP 4.	7,00	18,15	20.
6.	péntek	HOSÁNÁ RÁBÁ § 17,56	7,00	18,00	21.
7.	szombat	SMINI ÁCERET MÁZKÍR KB.: 9,30 ESTE: Tórai körmenet § 18,58	8,00	18,00	22.
8.	vasárnap	SZIMCHÁT TORÁ vége:18,56	8,00	18,00	23.
9.	hétfő	ISZRU CHÁG	7,00	18,00	24.
10.	kedd		7,00	18,00	25.
11.	szerda		7,00	18,00	26.
12.	csütörtök		7,00	18,00	27.
13.	péntek	§ 17,42	7,00	17,45	28.
14.	szombat	BERÉSIT Újhold hirdetés vége: 18,45	8,00	18,15	29.
15.	vasárnap	ÚJHOLD 1.	8,00	17,45	30.
16.	hétfő	ÚJHOLD 2.	7,00	17,45	1.
17.	kedd		7,00	17,45	2.
18.	szerda		7,00	17,45	3.
19.	csütörtök		7,00	17,45	4.
20.	péntek	§ 17,29	7,00	17,30	5.
21.	szombat	NOÁCH vége: 18,32	8,00	18,00	6.
22.	vasárnap		8,00	17,30	7.
23.	hétfő		7,00	17,30	8.
24.	kedd		7,00	17,30	9.
25.	szerda		7,00	17,30	10.
26.	csütörtök		7,00	17,30	11.
27.	péntek	§ 17,17	7,00	17,15	12.
28.	szombat	LECH LECHÁ vége: 18,21	8,00	17,45	13.
29.	vasárnap	TÉLI IDŐSZÁMÍTÁS KEZDETE	8,00	16,00	14.
30.	hétfő		7,00	16,00	15.
31.	kedd		7,00	16,00	16.

T
I
S
R
R
I
H
E
S
V
Á
N

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

MEGHÍVÓ DR. GOLDBERGER TAMÁS KÖNYVBEMUTATÓJÁRA

A Budapesti izr. hitközség Előljárósága közhírré teszi
hogy újonnan átalakított III. ker., Zsigmond-utca 49
szám alatti templomában (Császárfürdő mellett)
még néhány templom ülés bérbevehető.
Bérbeadás II. k., F.-utca 12. I. 8. a hitközség irodá-
jában. 15027

KEDVES BARÁTUNK!
Szeretettel meghívunk
Elbert Márta – Goldberger Tamás
IDE SZÜLETNI
című közös könyvünk bemutatójára

Elbert Márta *Goldberger Tamás*

Helyszín:
Marczibányi Téri Művelődési Központ Kamaraterme
(Budapest, II., Marczibányi tér 5/a.)

Időpont:
2023. október 11. (szerda) 17 óra

Beszélgetőtárs: Arató András

Ismeretlen zsidók nyomában XLIX. Náдай István bef. rész

Végül egy kolozsvári ismerős mondta el neki bátyja és felesége halálának körülményeit:

„Kisnemes ne keresd Ferit! Egyik táborból a másikba hajtottak minket. Feri már teljesen le volt gyengülve, jártányi ereje sem volt, aki pedig nem tudott menni, azzal végeztek. Ferit az én szemem előtt lőtték tarkón, az élettársát Pállfy Lilit pedig, gázkamrában gyilkolták meg.” (Idézi Csirák Csaba).

Soha nem tudta feldolgozni a fájdalmat, hogy több mint negyven tagú családjából egyedül ő maradt csak életben.

A borzalmak hatására sokszor hitüket, vallási meggyőződésüket is elvesztő erdélyi zsidók többségéhez hasonlóan **Náday István** is a baloldali ideológiákban keresett menekvést és biztonságot a háború után, ebben látva garanciát arra, hogy a borzalmak soha se ismétlődhessenek meg.

Rövidesen beiratkozott a **Román Kommunista Pártba** is – de csakhamar csalódnia kellett az új eszmékben. Korán megérezte, hogy a tetszetős ideológia diktatórikus szándékot takar, és politikai visszaélések leplezésére használják fel – így hamarosan szálka lett a pártvezetés szemében is. Végül a nagykarolyi kötélverő műhelyben betöltött szerepére hivatkozva hivatalosan is eltávolították a pártból, mondván, "**gyáros nem lehet párttag**". Ezzel a néhány hónappal örökre véget ért **Náday István** politikai szerepvállalása.

1945 júniusában már újságíróként dolgozik, a **Képes Újság** kiadójának hivatali vezetője, **1950. november 19-től** pedig a **Hunyad Megyei Sajtóterjesztési Hivatal** tervező osztályának vezetője.

1954-ben egy újsághirdetésből értesült arról, hogy a nagybányai színház idősebb színészeket keres, és jelentkezett a társulathoz. A társulatot egy évvel korábban alapító színészgárda csupa pályakezdő fiatalból állt (az **1953-ban, Kolozsváron végzett színésznemzedék tagjaiból, akik Harag György** vezetésével alapították a nagybányai színház magyar tagozatát).

Olyanokra volt szükség, akik idősebb karakterek hiteles megformálására is képesek, illetve – társulatépítési célból – már „kipróbált” hivatásosokra is (így került a társulathoz, **Náday Istvánnal egy időben Deésy Jenő, Nyiredi Piroska, Bartos Ede, Földesy Ilona, Harasztosy Ica, Kapáló Magda**).

1956-ban, a társulattal együtt **Szatmárnémetibe** költözik, itt folytatódik színházi karrierje, nyugdíjazásáig. Ily módon **Náday István**, bár nem tartozik a **Harag György Társulat** szigorúan vett alapító nemzedékéhez (egy évvel később csatlakozott az alapítókhoz), a **Szatmárnémeti Északi Színháznak** már alapító színésze volt. **1954. november 7-én** lépett fel először hivatásos színészként, a **Farkas István** rendezte **Tányában**, „**Basnyak**” szerepében. Az előadás érdekessége, hogy **Harag György**, mint színész működött közre benne.

1954–1975 között főként főszerepeket kapott, majd **1975-től** felejthetetlen epizódalakításával vált híressé. **Szatmárnémetiben** újabb gyász szakad rá: **1966-ban**, súlyos szívbetegségben elhunyt első felesége, **Lőrincz Margit**. De ugyanitt talál rá az újabb szerelem is: **Nagy Márta** (a színházalapító-társ, **Nagy Iza** színésznő testvére) személyében, akit **1968-ban** vesz feleségül.

Ismeretlen zsidók nyomában XLIX. Náдай István bef. rész

Ebben az időben kapta a társulat fiatal alapítójától – saját indítványára – a „**Nagypapa**” becenevet, de ehhez az időszakhoz kötődik névváltoztatása is. **Harag György** minden színészétől megkövetelte, hogy magyarosított művésznevet használjon (ez vonatkozott a román eredetű nevekre is): „**így lett Niedermannból Náдай, Friedmannból Köllő, Petrucából P. Miklós István, Tírnovanból Tarnói, Reizmannból Vándor**”. Bátyja írói álnevétől eltérve nem a **Nemes**, hanem a **Náдай** nevet választotta művésznevéül, később pedig hivatalosan is nevet változtatott, feleségével együtt. A civil életben azonban mindkét nevét használta, egymás után írva őket (így vésették sírkövére is).

Szatmáron hamar a közönség kedvenc karakterfigurái közé emelkedett, akinek egy-egy emlékezetes mozdulatát sokáig emlegették. **1990**-ben, az alapító nemzedék legtöbb tagjával együtt nyugdíjba küldi a színházvezetés, ezt követően szerepeket sem kap. **1990. június 18-án** lép fel utoljára, **Sütő András** „**Egy lócsiszár virágvasárnapja**” című darabjában, „**Mann**” szerepében.

1993-ban tüdőrákot diagnosztizáltak nála, **1995. január 29-én** hunyt el, elsőként az alapítók közül. Sírja a **szatmárnémeti neológ zsidó temetőben** található.

Művészi ars poeticájáról ő maga így vallott Krilek Sándornak (idézi Csirák Csaba): „**Életfilozófiám, hogy minden emberben jelen van, megmaradt a régi gyermekből valami. Megmaradt a játékkedv, a hajlam a sírásra, a nevetésre. Ha nekem sikerül arra készítenem a nézőket, hogy velem játszanak, sírjanak, ha kell neveessenek, úgy érzem valami nagyon jó dolgot csináltam.**”

Náдай István emléke elevenen él a pályatársakban, és azokban a nézőkben, akik láthatták színpadon. **2010**-ben a **Harag György Társulat** művészeti igazgatója és művészeti tanácsa **post mortem** a társulat örökös tagjává avatta.

Nevét viseli:

- az özvegy **Nádainé Nagy Márta** által alapított **Náдай István Emlékplakett**, amit minden évadban a legjobb epizódalakításért ítélnék oda a **Harag György Társulat** egy tagjának
- a **Náдай István-bérlet**, melyet a **2005/2006-os** évadban alapított a társulat vezetése
- a **Náдай István Színjátszókör** – a **Szatmárnémeti Református Gimnázium** **2003-ban** alapított színjátszóköre.

Sírját az alapítás kerek évfordulóin megkoszorúzzák a társulat színészei.

Forrás: (wikipedia)

RECEPT-TÁR

Aszaltszilvás francia kalács

Ez a recept akkor jöhet nagyon jól, ha valami egyszerűbb desszertre vágysz, amit másnap akár reggelire is elfogyaszthatjuk vajjal, lekvárral. Próbáld ki, nem fogod megbánni!

Hozzávalók: 27 cm-es koszorú alakú forma

- 150 g aszalt szilva
 - 360 g kenyérliszt
 - 2 ek cukor
 - ½ db citrom reszelt héja
 - 100 ml meleg tej
 - 2 tk szárított élesztő
 - 2 db tojás
 - 1 tk vaníliakivonat
 - 1 csipet só
 - 125 g puha vaj
- Díszítéshez:
- kb. 2 ek szeletelt mandula
 - 2 ek porcukor
 - 1 ek méz
 - 1 ek citromlé

Elkészítés:

A francia kalács elkészítéséhez az aszalt szilvát kis kockákra vágjuk, egy nyeles lábasba rakjuk, és felöntjük annyi vízzel, amennyi ellepi. Felforraljuk, majd egyből leszűrjük és leitatjuk egy papírtörlővel. Ezt azért kell megcsinálni, hogy a szilva majd ne vonja el a nedvességet a tésztából.

Egy dagasztótálba rakjuk a lisztet, a cukrot, a citromhéjat és a szilvát. A meleg tejben elkeverjük az élesztőt, a tojást pedig felverjük, és hozzáadjuk a vaníliát. A lisztes keverékbe öntjük az élesztős tejet és a tojást, majd elkezdjük összedolgozni. Amikor nagyjából elkeveredett, mehet bele a só és a puha vaj. 5-6 perc alatt kidagasztjuk a tésztát, majd lefedjük, és 1 órát kelni hagyjuk.

Ha megkelt, deszkára borítjuk, 2 gombócot formázunk belőle, majd kb. 50 cm hosszú rudakat sodrunk, amiket összetekerünk. Enyhén kivajazzuk a formát, belerakjuk a tésztát, a végeit összenyomjuk, és lefedve további 30 percig kelesztjük. Megszórjuk a szeletelt mandulával, és 180 fokra előmelegített sütőben 20-25 perc alatt megsütjük. Pár percig hagyjuk hűlni.

Közben kikeverjük a porcukrot, a mézet és a citromlevet. Meglocsoljuk vele a tésztát, majd 10-15 perc múlva már felszeletelve tálalhatjuk.

Előkészítési idő: 30 perc, kelesztés: 90 perc, elkészítési idő: 25 perc, összesen: 145 perc

Forrás: (streetkitchen)

Római kori temetőre bukkantak a gázai övezetben

A Gázai övezetben római kori, kétezer éves temetőre bukkantak, melyben szarkofágokat is találtak – jelentette a Jediót Ahronót című újság hírportálja, a ynet szerdán.

A régészek eddig mintegy százharmincöt sírhelyet tártak fel a kétezer évvel ezelőtti temetkezőhelyen, s a Gázai övezetben először szarkofágokat is találtak. Az övezet északi részén, **Dzsibália** mellett, új házak építésekor palesztin munkások bukkantak az ősi leletekre.

A sírok közül kettőben ólomszarkofág is volt, az egyikre szőlőleveleket, a másikra pedig különleges módon delfineket véstek. A helyszínre érkező régészek megállapították, hogy a gázai övezet eddigi legrégebbi temetkezési helyére akadtak.

Az egyiptomi befektetők a tavalyi felfedezés után leállították a **Dzsibalia** melletti lakásépítési munkálatokat, majd francia régészek kezdték feltárni a mintegy kétezer négyzetméteres területet.

Januárig hatvan, októberig már százharmincöt sírhelyet azonosítottak. **René Alter**, az ásatást vezető francia régész több mint száz sír tudományos leírásáról számolt be, melyekből hatalmas mennyiségű kulturális információt gyűjtöttek, és rengeteget megtudtak az egykori lakosság egészségi állapotáról, betegségeiről is.

Az övezetben először bukkantak szarkofágokra. A feltáráson dolgozó palesztin archeológusok szerint a leletek gazdagsága azt jelzi, hogy a korabeli elit tagjait temették erre a helyre, mely valószínűleg egy akkori város mellett volt.

A francia tudósok külföldre küldik további vizsgálatra a fellelt csontvázakat, melyek később visszatérnek a **Gázai** övezetet irányító **iszlamista Hamász** szervezet felügyelete alatt működő helyi régészeti hatósághoz.

A mintegy **2,3 milliós Gázai** övezetnek gazdag történelme volt, ugyanis ősi kereskedő útvonal haladt át rajta **Egyiptomtól a Földközi-tenger** partvidéke felé.

Forrás: (szombat)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

FEGYENC VÉGZI	A POÉN 1. RÉSZÉ	OSZLOPOT A FÖLDBE HELYEZŐ	RÓMAI 1000-ES	AZ URÁN ÉS A BŐR VEGYJELE	VÍZPARTI HASZONNÖVÉNY	DÁKÓ-VÉGET BEPOROZ	LEVELET CÍMEZ								
→	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓								
RÁDIUSZ, RÖVIDEN			HENTES ESZKÖZE												
KERT ELEJEI			RAKAMAZ HATÁRAI												
ANYAGI VESZTESÉG				TÉLI CSA-PADÉK											
				KAKAS DÍSZE											
TÖBB RÉSZRE TAGOL					SZEMÉLYES NÉVMÁS										
				TAKARGAT											
FÁBA JELET VÉS			MŰSOR-SZÓRÁS				UGYAN-CSAK, SZINTÉN	HABARCS		MEGA-RÖVIDEN	AZ ŐSZ VÉGE!		CSILLA-GÁSZATI TETŐ-PONT		
			SVÁJCI PÉNZNEM					MONDOD VÉGRE?			KAMION-FELIRAT				
HATÁROZOTT NÉVELŐ		NŐI NÉV								A POÉN 2. RÉSZÉ					
		AZAZ, MÁS NÉVEN								ALKOT			B		
BOSSZÚS INDULAT								GYOM-NÖVÉNY							
								SPORT-SZERŰ							
FOLYÉKONY FŰTŐANYAG					CELOFÁN-DARABI				CSÍRA-MENTES						
					KÁBITÓ-SZER				SŰTE-MÉNYFÉLE						
SZESZES ITAL				DÉLCEG, RÉGIÉS SZÓVAL						KERT KÖZEPEI		TÖRÖK AUTÓK JELZÉSE			
TÖBB-SZÖRI				ELŐIDÉZ						FÉLRE-HAJÍT		FÉLGÖMBI			
								HAD					AMPER, RÖVIDEN		
								ELÁJUL					ANTILOP-FAJ		
GIGA-RÖVIDEN			VIRÁG-ÁLLAT							A HÁTUL-JÁHOZ					
A MAROS PARTJAI			DERMESZ-TÓ HIDEG							VALAKI ORRÁTÓL					
NINCS NÉLKŰLE IGEI		MARKOL						A MÉLY-BE HAJÍT				AZONOS BETŰK			
		TÖNKRE-TESZ						FEDETT HINTÓ				A HÁZBA CSENŐ			
MURA-PARTI OSZTRÁK VÁROS					KÖL-CSÓNÓZ						KÖNYVET OLVAS				
					HISZ, REMÉL						JELKULCS				
KÖTÉLEN KÖTÖTT CSOMÓ				AZ EGYIK OLDAL				ALAP-VAGYON					ORIENS, RÖVIDEN		
				JUHSAJT-SZELET!				AZ ELHÍ-ZÁS JELE					SZERE-LEMISTEN		
FÁJ-DALMAT CSILLAPÍT							TISZTELT, RÖVIDEN		OLYKOR KILOG!						
							AZ ÁFOR UTÓDJA		ÉLET						
KISGÉP RÉSZEI			ÖSSZEAD ÉS KIVON							HALOM					
FONAL			LENT, A SZÉLEIN!							SZINT-BEN ÁLLI					
				INDIÁN TÖRZS							PÁTIKA-SZER				
				FŰL BELSEJE!							NEWTON, RÖVIDEN				
SIEMENS, RÖVIDEN	É							NYELVI FOGLAL-KOZÁS							

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-0000000

IMAIĐÓK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Okt. 06. – 2023. Okt. 13.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
06. péntek	07:00	18:00
07. szombat	8:00	18:00
08. vasárnap	8:00	18:00
09. hétfő	7:00	18:00
10. kedd	7:00	18:00
11. szerda	7:00	18:00
12. csütörtök	7:00	18:00
13. péntek	7:00	17:45

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
06. péntek	17:56	07. szombat	17:42
13. péntek	17:56	14. szombat	18:45

POÉN SAROK

Az anyós látogatóba megy a vejéhez.

- Meddig marad anyuka? - kérdezi a veje.

- Hát fiam, ameddig szívesen láttok.

- Jaj, anyuka már a kávé se tetszik megvárni?

A héten tartott Jahrzeit-ot Horowitz László úr édesapja után. A reggeli imádkozás után a sátorban tikunon látta vendégül a megjelenteket.

A héten tartottak Jahrzeit-ot Smulovics Róbert és testvére Smulovics István urak édesapjuk után. A reggeli imádkozás után a sátorban bőséges tikunon látta vendégül a megjelenteket.

Szerda délután immár sokadik alkalommal megrendeztük a lecsó party-t. Köszönjük Streit Sándorné Évának, hogy megfőzte a finom ételt, az esemény jó hangulatban lezajlott.

Skajach

Hódesz – mirtuszág

A Szukkot ünnepi csokor egyik eleme. Áldásra akkor alkalmas, ha levelei hármasban nőnek (mesulás).

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt október 11.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor